

Ljudska PRAVICA

GLASILO KOMUNISTIČNE PARTIJE SLOVENIJE

Leto XI. — Štev. 138/T

Ljubljana, nedelja, 11. junija 1950

Mesečna naročnina din 45.—

Izhaja vsak dan razen ob petkih

Cena din 4.—

Kje so skrite

rezerve delovne sile

Ali ste izkoristili notranje rezerve? To vprašanje se danes najčesteje postavlja vodstvom naših podjetij, njih sindikalnim podružnicam in delavskim svetom. To je razumljivo, če pomislimo, da se mora v planih delovna sila odražati hkrati tudi borba za večjo storilnost in za štednjo z blagovnimi fondy. Če bi se borili samo za izpolnitev plana proizvodnje, ne oziraje se, koliko delovnih ur, materiala in blagovnih fondov bomo pri tem potrošili, bi s tem goljufali sami sebe. Vprašanje izkoriščanja notranjih rezerv je torej za dvig življenjskega standarda delovnih množic eno najosnovnejših vprašanj.

Odgovor na to vprašanje pa je različen. Delavski svet premožnika v Zagorju na primer odgovarja, da je na svoji zadnji seji kot prvo vprašanje izkoriščanja notranjih rezerv obravnaval vprašanje nepravilnih izostankov. Napovedal jim je najostrejšo borbo in celo predlagal upravi podjetja, naj nepravilnim izostankar plača denarno globo v sorazmerja z zamujenimi urami. Nadalje, da so izboljšali lovilno napravo premožnika v separaciji, tako da bodo z manjšim številom delovne sile prihranjene desetine ton premožne več kot prej. Tak odgovor je povsem zadovoljiv in kaže, da bo podjetje izkoristilo notranje rezerve do skrajne meje.

So pa podjetja, ki jim še vedno ni jasno, kje je težišče notranjih rezerv. — Vodstva nekaterih podjetij mislijo, da je možno notranje rezerve izkoristiti s tem, da se zenska in druga fizična manj močna sila nadomesti s samo močno delovno silo, pri tem pa ničesar ne store, da bi izboljšala organizacijo dela, tako da bi bila tudi manj fizično močna delovna sila polno in pravilno izkoriščena. Spet druga podjetja hočejo imeti same samce, ker pa smatrajo, da izboljšanje stanovanjskega vprašanja ni njihova zadeva.

Zaradi takih nepravilnih stremiljenj posameznih vodstev podjetij je prišlo v zvezi s postavljanjem dinamičnega plana delovne sile do več grobih napak. Nekatera podjetja so upravi za delovno silo dajala na razpolago celo take ljudi, ki niso bili v bolniškem stanju. Kot sporoča sindikalni svet v Ljubljani, je na primer Direkcija papirne industrije odpustila slabotno mater, ki mora sama skrbeti za troje otrok. Vojno trgovsko podjetje v Ljubljani je odpustilo tovarišico, ki je tam že dve leti v službi, ki pa je sedaj v bolniškem stanju zaradi nosečnosti. Tovarna konzerv pa je odpustila vratarja, ki bi ga prav lahko zaposlila na drugem mestu.

Jasno, da to ni način izkoriščanja notranjih rezerv, ampak nič drugega, kot nesocialističen odnos do delovnih ljudi. Voditelj podjetja, ki vestno zasleduje operativno evidenco svojega podjetja, ve, da je treba težišče borbe za izkoriščanje notranjih rezerv usmeriti drugam:

proti neupravičenim izostankom (zlasti proti črnim ponedeljkom, in tridnevni bolniškim), proti prelamljanju delovnih pogojev ter proti birokraciji in prevelikemu številu administrativnega osebja.

Pri tem seveda ne bo pozabil na pospeševanje racionalizatorstva, novatorstva, uvajanja realnih norm in brigadnega sistema dela, ker je to podlaga za povečanje storilnosti in s tem v zvezi za sprostitve dela delovne sile.

Znano je, da se zaradi premajhnega števila delovne sile pritožujejo posebno lokalna proizvodna podjetja. Res je, da so morala oddati za prioriteta dela precej delovne sile, kar je mnoga izmed njih pristila, da so začela resno razmišljati o boljšem načinu dela. Mnogo podjetij pa se ni dosti storilo niti za izboljšanje materialne dela niti za zmanjšanje administrativnega osebja. Še so majhna podjetja, ki imajo polovico administrativnega in

polovico produktivnega osebja. Podjetje, ki ima na primer 4 delavce, hoče obdržati poleg upravnika še knjigovodjo, evidencarja, normirca... Okraj bi se moral resno lotiti izboljšanja upravljanja svojih podjetij, združevanja podjetij sorodnih strok in izpolnitve knjigovodskih in normirskih centrov. Število administrativnega osebja bi se s tem zmanjšalo in tako bi bil izkoriščen lep del notranjih rezerv v korist povečanja produktivnega osebja. Dolžnost okrajev pa je, da pogledajo tudi v neproduktivna podjetja, predvsem pa v gostilne in trgovine. Tam je še precej rezerv, in gostinstvo ter trgovina ne bosta prav nič trpela, če gredo v produkcijo.

Dejstvo, da v nekaterih podjetjih delavci prelamljajo delovne pogoje, to je, samovoljno zapuščajo službo v podjetju, ima v mnogih podjetjih svoj izvor že v napačnem postopku pri sklepanju pogodb: ker so vodstva podjetij smatrala to sklepanje za birokratski posel, ki ga je pač treba opraviti, ker tako zahtevajo višji forumi. Tako so na primer pri gozdni manipulaciji v Trnovem podpisali delavci pogodbe na praznih formulirjih, ne da bi jim kdo razložil, čemu so pogodbe potrebne in ne da bi jim uprava izročila po en izvod pogodbe. Podobne nepravilnosti so bile tudi pri LIP v Ajdovščini in pri podjetju ZIDGRAD v Gorici.

Pogledajmo še en primer podpiranja fluktuacije. V tovarni »Impol« v Slovenski Bistrici je 23. februarja 1950 sklenil delovno pogodbo tov. Stanjo Znidar, in sicer za dobo šestih mesecev. Ze 18. marca pa je samovoljno zapustil delo in odšel v rudnik v Velenju, kjer ga je uprava sprejela in sklenila z njim delovno pogodbo. Kot ustealen delavec pa je tov. Znidar tudi pri rudniku zapustil že 6. aprila 1950. — Kdo je kriv za to? Prav gotovo uprava rudnika, ker je sprejela delavca na delo brez delavske knjižice (oziroma potrdila, da je dostel še ni prejel). Če bi uprava od njega zahtevala delavsko knjižico, bi jo moral iskati pri podjetju, kjer je bil prej zaposlen oziroma pri upravi za delovno silo na okraju. S tem bi bila fluktuacija pravočasno preprečena.

Proti takim primerom fluktuacije bi morali okraj ostro postopati in kaznovati kršilce uredb o ustalitvi delovne sile.

Tudi v pogledu izostankarstva je v mnogih podjetjih še preveč familiarnosti. Treba je končati s prakso, da se vodi borba proti temu pojavu samo s frazami na sestankih. Proti neupravičenim izostankarjem bi morale uprave podjetij ostro nastopati, sindikalne podružnice in delavski sveti pa razkrinkavati njihov nesocialistični odnos do izvrševanja plana.

Borba za izvajanje uredbe o ustalitvi delovne sile, proti izostankarstvu in birokraciji — v tem je težišče za izkoriščanje notranjih rezerv. To pa hkrati pomeni, da je treba ljudi vzgajati v zavestne graditelje socializma, kar je v prvi vrsti naloga partijskih in sindikalnih organizacij ter delavskih svetov v naših podjetjih.

2500 MLADINCEV IZ INOZEMSTVA BO SODELOVALO LETOS PRI MLADINSKIH GRADNJAH

Ljudska mladina Jugoslavije je tudi letos povabila mladino drugih držav, naj se udeleži graditve mladinskih objektov v naši državi. Po velikem zanimanju študentov in mladine iz inozemstva lahko računamo, da bo na mladinskih delovnih akcijah nad 2500 mladincev in mladink iz 12 držav.

Na željo študentov graditeljev študentskega naselja v Zagrebu, da bi jim pri delovni akciji pomagali inozemski mladinci, pa tudi zaradi boljnih možnosti za preskrbo inozemskih brigad, je Centralni komite Ljudske mladine Jugoslavije sklenil, da bodo vse inozemske brigade sodelovale pri graditvi študentskega naselja v Zagrebu in ne v Beogradu, kot je bilo najprej določeno. (Tanjug.)

NEGA POSEVKOV V VOJVODINI

Obilen dež, ki je pet dni padal v Vojvodini, je pomagal, da so kmetje posepešili nego posevkov. Sončnice, koruza in druge kulture so že drugič okopane skoraj v vseh krajih Vojvodine, v nekaterih okrajih pa že drugič okopavajo sladkorno peso in sončnice.

SEJA ZAKONODAJNEGA ODBORA LJUDSKE SKUPŠČINE LR SLOVENIJE

Ljubljana, 10. junija.

Danes se je sestel zakonodajni odbor Ljudske skupščine LRS in razpravljaj o zakonskih predlogih, ki jih je Ljudski skupščini dostavila vlada LRS. Zakonodajni odbor je v načelni razpravi in v podrobnostih v celoti sprejel naslednje zakonske predloge in sicer:

1. Predlog zakona o premoženjskih razmerjih med zakoni.
  2. Predlog zakona o državljanstvu Ljudske republike Slovenije.
  3. Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o imenih naselij in o označbi trgov, ulic in hiš.
  4. Predlog zakona o vzdrževanju stanovanjskih poslopj.
  5. Predlog zakona o obrtništvu.
  6. Predlog zakona o gozdovih.
  7. Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o posesti in nošenju orožja.
  8. Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o upravni razdelitvi Ljudske republike Slovenije.
- Na osnovi razprave je zakonodajni odbor izdelal svoja poročila ter jih bo skupno z navedenimi zakonskimi predlogi dostavil Ljudski skupščini, ki bo o njih razpravljala in sklepala na svojem rednem zasedanju, ki je sklicano za 15. t. m.

Iz predsedstva Ljudske skupščine LRS.

Prišel je čas tekmovanja koscev in grabljic

Kjer je ogroženih travnikov v Sloveniji še precej, so dolžne množične organizacije priskočiti na pomoč državnemu združenemu, kakor tudi privatnemu sektorju pri košnji. Predpogoj za uspešno delo je, da KLO skupaj s KDZ in privatnimi posestniki takoj ugotovijo, koliko ogroženih travnikov je v Krajevem ljudskem odboru, nato pa se na množičnih sestankih Fronte pogovorijo o načinu dela. Zdal je čas za organiziranje tekmovanja koscev in grabljic! Da se za to zainteresira čim več ljudi, je umestno, da se najboljši kosci in grabljice nagradijo s praktičnimi darili. Ker je od uspeha košnje odvisen dvig živinoreje, moramo napeti vse sile za dosledno izvedbo košnje in spravilo sena.

Vrhniški usnjariji bodo kmalu poslali na trg novo vrsto usnja

Vrhniška usnjarna je zaradi kvalitetnega galanterijskega usnja iz svinjskih kož dobro poznana na svetovnem trgu. Galanterijsko usnje iz vrhniške usnjarne radi kupujejo v Ameriki, Švici, Belgiji,

lanterijsko blago. Kot rečeno, je mojstru Špendau njegov poizkus uspel. Dosele je izdelal z eno samo ploščo, ki jo ima na razpolago in ki ima odtise kače ter kuščarja, kože v desetih različnih barvah.

Mojster Novak pri izdelovanju »safijane« usnja

Italiji in Švedski ter nešteti drugih državah. Glede kvalitete vrhniški usnjariji nimajo tekmeča. To za naše gospodarstvo veliko pomeni. Za vsako ustrojeno svinjsko kožo dobimo na svetovnem trgu več kot 500 deviznih dinarjev. Tako priznani delavci in strokovnjaki v vrhniški usnjarni prispevajo k naši graditvi vsako leto milijonske zneske.

Poleg tega, da delavci vsak dan bijejo oster boj za plan, pa tudi skoraj vsako leto strokovnjaki izdelajo kaj novega. Lani sta mojstra Špendau in Novak uspela s poizkusom, da lahko izdelujemo iz svinjskih kož najfinejšo galanterijsko usnje »safijane«. Na svetovnem tržišču se je »safijane« iz svinjskih kož pojavil prvič, kajti doslej so ga izdelovali le iz kozjih kož. Strokovnjaka sta za to seveda dobila zasluženo priznanje. V tovarni že skoraj leto dni izdelujejo delavci v »safijane«-oddelku najfinejšo usnje, kar si ga moremo misliti za galanterijo.

Mojster Štefan Špendau, šef oddelka kromovega usnja, je 29. maja slavil 45-letnico svojega dela. Prav v teh dneh pa je slavil še drugo pomembno zmagajo. Dokončno je uspel s poizkusom, da iz svinjskih kož izdela tako imenovano tampirano usnje, ki so ga izdelovali povsod le iz telečjih kož. Da bi iz svinjskih kož izdelali tampirano usnje, so poizkusili že marsikje, vendar brez uspeha. Tudi mojster Špendau je to poizkušal dve leti. Pri poizkusih ga je oviralo to, ker ni imel potrebnih plošč za stiskanje usnja. Svinjske kože, ki jih odberejo, namreč stisnejo v stiskalnici s posebnimi ploščami tako, da dobi koža odtis kuščarjev, kač, krokodilov itd. Osnovna barva usnja je svetla, druga barva, ki pa jo nanajajo na stisnjeno usnje, je vedno nekoliko temnejša. Dokončna obdelava tampiranega usnja je ročna. Delavke morajo biti pri tem zelo izveščane, da z barvo, ki jo nanajajo, ne zamazejo vtisnjenih črtic, kajti takrat bi usnje že izgubilo svoj pomen. Osnovna barva se ne bi več poznala in usnje bi bilo prav tako, kot ga uporabljamo za aktovke ali drugo ga-

S serijsko proizvodnjo tampiranega usnja, ki ga bo vrhniška usnjarna poslala na domače in svetovno tržišče, bodo začeli takoj, ko bodo dobili potrebne plošče za hidravlično stiskalnico. Sedaj morajo namreč odbrati samo majhne kože, ker imajo majhno ploščo, pozneje pa bo delo bolj hitro napredovalo z več vrst in večjimi ploščami na hidravlični stiskalnici.

Zanimivo je, da so v vseh tovarnah, kjer izdelujejo safian ali tampirano usnje, pri tem delu zaposleni najboljši delavci. Mojster Špendau pa je že lani za to delo skupno z mojstrom Novakom usposobil več delavk. Pri delu se zelo odlikuje predelavka Mihevc Marija, pa tudi Švaj-

NOVI USPEHI FRONTNH BRIGAD

PRVA TREBANJSKA GOZDNA BRIGADA PROGLASENA ZA UDARNO

Ze četrtič podeljuje Izvršni odbor OF Slovenije v mesecu gozdarstva najboljšim brigadam prehodne zastave. V zadnjem tednu so si priborile prehodno bazeško zastavo IOOF Slovenije štiri nove brigade.

III. krška brigada, ki dela v Podstenici, je posekala 5339 m³ lesa in visoko preseglala svoj proizvodni plan. Brigada Staneta Moravca, ki dela na lažjih sečiščih, terenu na Grajskovi, LIP Cerknica, dosega povprečno dnevno normo z 90%. V tem tednu bodo sekali na lažjih sečiščih, kar jim bo omogočilo preseagati normo in izpolniti plan poseka 6000 m³ v celoti.

II. prekmurska seka na sektorju LIP Bled in presega dnevno normo od 112 do 126%. Brigado vodi komandant Rudi Zrineki. V bazenu LIP Nazarje je najboljša brigada iz okraja Celje-okolica, ki dela na Radohi. Ker najbolje izpolnjuje proizvodni plan, bo prejela prehodno zastavo IOOF Slovenije.

Za udarno brigado so proglasili I. trebanjsko brigado, ki dela na področju LIP Novo mesto. Z 52 brigadirji je posekala 6850 m³ lesa, od predvidenega plana 7513 m³, ki je bil določen za 75

gerjeva, Cankarjeva, Gregurka, Podgornikova ne zastajajo dosti za njo. Za slugo za to, da lahko tudi žene opravljajo to delo, ki so ga doslej opravljali le moški, imata seveda mojstra Špendau in Novak.

Svinjsko usnje še pred leti pri nas ni kaj preveč slovelo za izdelovanje čevljev. V vrhniški usnjarni pa so letos zopet po zaslugi mojstra Špendau uspeli izboljšati predelavo svinjskih kož v velur-usnje (semitis). Naše domače tovarne čevljev zahtevajo sedaj toliko velur-usnja, da jim vrhniški usnjariji zaradi pomanjkanja delovne sile ne morejo ustreči. Velur-usnje izdelujejo v modri, rdeči ter v drugih barvah.

Vrhniški usnjariji so uvedli tudi to novost, da barvajo usnje v različnih barvnih niansah. Svetovno tržišče je doslej zahtevalo galanterijsko usnje v navadnih barvah, kakor jih imajo usnjari kovčki, ženske torbice itd. V usnjarni pa so galanterijsko usnje obravali z zeleno, rumeno in drugimi barvami. Iz tega usnja je tovarna kovčkov »Toko« v Domžalah izdelala različne izdelke ter jih poslala na milanski velesejem. Obiskovalci velesejma so pokazali veliko zanimanje za ženske torbice iz zelenega usnja, za kovčke iz svetlejšega rjavega usnja ter za druge izdelke, ki so bili v bolj živahnih barvah, kakor je to navada na svetovnem trgu.

Tudi tekmovanje po mladinskem načinu ni šlo mimo vrhniških usnjarijev. Ze od 1. junija se za naslov najboljše brigade bori v posameznih oddelkih 12 produkcijskih brigad. Ker vrhniški usnjariji vedo, da je kvaliteta izdelka najvažnejša stvar, so poleg točk storilnosti, izpolnjevanja plana in delovne discipline vnesli v tekmovanje tudi točko kvalitete. V teh dneh tekmovanja ima najboljšo uspehe Primorska brigada v obratu II, ki je po petem kolu izgubila samo pol točke. Tik za njo sta Kumrova brigada in brigada »Janka Rudolfa«. Delavci zasledujejo vsak dan uspehe tekmovanja na grafikonu. V devetih dneh tekmovanja so tekmovalci dvignili storilnost za 8%. Operativni plan vsak dan presežejo za 2%, medtem ko so ga prej le izpolnjevali. Neupravičene izostanke so že znižali za 0,30%.

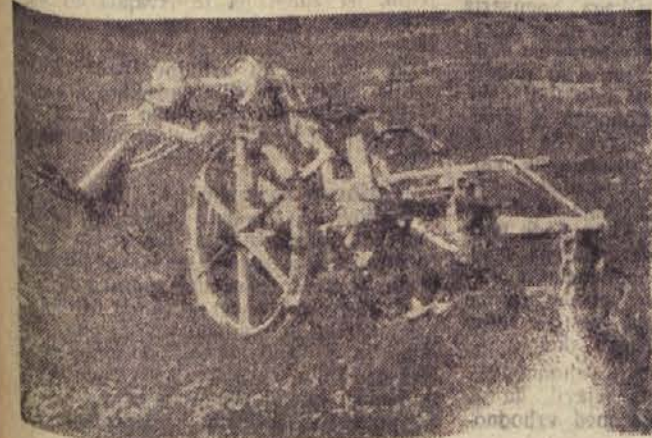
BRIGADIRJEVI. S tem je prekoračila brigada plan za 27%. II. novomeška in II. krška brigada, ki sekata na sečišču LIP Novo mesto, sta dosegli 95% predvidenega plana poseka. Ker sta imeli najtežje pogoje pri delu v celotnem bazenu in sta dosegli zelo dober rezultat pri sečnji, je IOOF Slovenije obe pismeno pohvalil.

Ceprav so mnoge frontne brigade izpolnile avoj plan poseka in ga celo prekoračile, je do sedaj izpolnjen plan poseka le 88%, glede na število predvidenih frontnih brigad pa komaj 52%. Najlepše uspehe pri izpolnjevanju poseka so dosegli v Straži, kjer je komaj 50% predvidenega števila frontovcev izvršilo še 75% plana. Tudi LIP Novo mesto, Kočevje, Ilirska Bistrica in Ribnica so dosegli okrog 75% postavljene plana.

Da bo plan poseka v celoti izpolnjen, bodo morali okraj, ki niso izpolnili plan vključevanja frontovcev ali poseka lesa, kakor Črnomelj (7,5%), Postojna (10%), Jesenice (29%), Trebnje (42%), Ljubljana okolica (44%) itd., nadaljevati z vključevanjem frontovcev v gozdne brigade toliko časa, da izpolnijo plan poseka lesa v celoti.

Proga Visoko—Goruša dograjena

Dela na železniški progi od Visokega do jaska Goruša — nove jame rudnika Breze — so končana. Del proge, od jaska do separacije, je v dolžini 5,5 km ozkotirano, a od separacije do postaje so zgradili okrog 2,5 km normalnotirne proge. Z izročitvijo proge Visoko—Goruša v obrat bodo pospešili odvažanje premož.

stroj za kopanje pompirja, kot jih izdeluje tovarna OLT v Osijeku. Večje ga par konj, povprečno izkopije na dan krompir na 3 hektarih

OB PRVI OBLETNICI SMRTI OTONA ŽUPANČIČA

Praznujemo obletnico rojstnega dne ljudi, ki so nam posebno pri srcu. Ljudi, ki za nas in za vso našo skupnost nekaj pomenijo, se z vso hvaležnostjo in toplo ljubeznijo spominjamo se ob obletnicah smrti.

Med take ljudi, ki veliko pomenijo ne samo za ožjo slovensko, marveč za skupnost vseh jugoslovanskih narodov, je brez dvoma naš veliki mojster vezane besede in ljudski umetnik Oton Župančič. Danes se prvič spominjamo tistega dne, ko nam za smrt nasilno iztrgala iz naše srede, ko je še vedno, čeprav v visoki starosti pa je plodna delal in ustvarjal. In zdaj posebno, ko ga leto dni ni več med nami, se še bolj zavedamo, kaj nam je on pomenil in nam še vedno pomeni, ter prav zdaj vse bolj trpko občutimo to izgubo. V nekem razgovoru ob sedemdesetletnici na vprašanje, kaj sodi o svojem dotodanem delu, je dejal: »Kadar si v delu, se ne oziraš preveč nazaj, temveč gledaš, da postoriš, kar se še da, in pristoriš, kar si zamudil. Zares, ne bi rad samo opazoval, kako si drugi vihajajo rokove in hite na delo, temveč bi še rad kolikor toliko tudi sam gibal, dokler mi še sije dan.

Ta njegova izjava kaže, da je pesnik inel poleg svojega še tako obsežnega dela še velike načrte, ki mu jih je pretrgala smrt.

Še ena knjiga pesnikovih del

Minilo je leto, kar je legel v grob Oton Župančič, zadnji iz četvorice slovenske Moderne. Z njim se je iztekla doba, s katero se bo težko kdaj kosalo še tako pomembno obdobje v našem slovenskem življenju. Znano je, da pomeni Moderna prvi veliki vzpon slovenske besedne umetnosti po Prešernu, ponovni uspešni nastop pred bajino, za rojake danes in v bodoče pa nepogrešljivi virec najslajnejših slovstvenih stvaritev. Ze nad 50 let nas loči od čarnega prihoda mladih modernistov. Z dosti torej, da se izčisti pogled na njihovo življenjsko delo, ki je kot izredna dragotina v celoti prešlo v slovensko kulturno zakladnico. Če k osupljivi podobi moderne primakujemo sodasno snovanje v drugih panogah umetnosti, zlasti v slikarstvu, in pristoječo še hitro rast nekaterih vej naše umetnosti, potem se

naše moderne kulture, kot umetnika, v katerem je živo, umetniško najbolj zrelo, dovršeno in nezadržno odmevala naša stvarnost, pokazala bo še posebno očito, da je bil rajni poet zvest kronist slovenskega življenja, pesniški razlagalec narodnih težav in vodnik. Ta nova Župančičeva knjiga bo izšla v nekaj dneh in bo torej pomembnem prispevek k znani zbirki, ki jo je v redakciji Josipa Vidmarja izdala pred vojno Akademsko založba v štirih zvezkih z naslovom »Dela Otona Župančiča«.

Cankarjeva založba, založnica dopolnilnega zvezka k Delom, se je potrudila, da bo knjiga glede na zunanjo in notranjo opremo posneta natanko po predvojni izdaji. Tako bo novi Župančičev zvezek zaključil zbirko in bo s prejšnjimi zvezki vred nudil zaokroženo podobo bogate pesnikove stvaritve. Seveda je naloga našega založništva, da čimprej oskrbi kritično izdajo celotnega Župančičevega opusa. Knjiga, ki se pridružuje kot peti zvezek k Delom, obsega v glavnem Zimzelen pod snegom in Veš, poet, svoj dolg? Razdeljena je v dva dela: pesniški in prozni. V prvem delu sledi celotnemu Zimzelenu pod snegom skupina pesmi z naslovom Zadnje pesmi, ki so vzete bodisi iz knjige Veš, poet, svoj dolg?, bodisi iz revije. Prozni del obravnava razdelitev v dve skupini, kakor jo ima knjiga Veš, poet, svoj dolg?, z naslovoma Kultura in novi čas in Politični govori in članki. Prva skupina je pomnomena s sedmimi proznimi sestavki. Med

Oton Župančič na Bledu l. 1938

njimi je prisrčna Jaenete in Beseda z Vorancem in o Vorancu. Od predvojnega Župančičeve proze je redakcija v prvo skupino uvrstila Porušen most s pripisanimi članki in jo prosili, da bi jim posodila knjige. Ko so knjige nekoliko pregledovali in v njih niso našli slik niti pravljice, so se razočarano spogledovali in drug za drugim odhajali. Kristi pa ni dalo miru. Tuhtala in tuhtala je, kako bi otroke je privabila. Rada jih ima. S članicami AFŽ jih je večkrat peljala na sprehod, se z njimi razgovarjala in našla pri njih prijetno razvedrilo. Na misel ji je prišlo, da bi pri društvu predlagala, da nabavi knjige s poučnimi povestimi, slikanice, mladinske časopise, ona pa bi vsaših z njimi posedela in jim pripovedovala kaj koristnega.

SPOMINSKA RAZSTAVA ŽUPANČIČEVH ROKOPISOV

Slovenska akademija znanosti in umetnosti je pripravila razstavo Župančičevih rokopisov, ki je bila odprta včeraj, na predvečer obletnice njegove smrti. Razstava daje kronološki pregled pesnikovega življenja in ustvarjanja. Tako so v posebni vitrini razstavljeni njegovi osebni dokumenti: krstni list, šolski dokumenti, maturitetna matematična naloga ocenjena z odličnim nad povprečjem, vojaški dokumenti, dekret o službovanju na klasični gimnaziji (1903). Iz nadaljnjih dokumentov je razvidno njegovo službovanje pri Dramatskem društvu kot dramaturg (1911-1912), nadalje je razstavljen dekret s Tavčarjevim podpisom o imenovanju za mestnega arhivarja (1913), dekret o imenovanju za upravnika SNG, diploma o imenovanju za rednega člana SAZU, diploma častnega doktorja ljubljanske univerze in končno dekret o imenovanju za ljudskega umetnika.

Njegov najstarejši znani rokopis datira iz leta 1894 in predstavlja dramatski osnutek, ki se začne z besedami: »Upor, upor si djal.« Gre za dramatično delo najbrž pod Njegoševim vplivom. Razstavljeni so tudi prvi tisk v Vrču, kjer se je podpisoval Belj Kranjec. Štirje rokopisi iz arhiva dijaške zadruge ga kažejo kot aktivnega člana tega društva. Beleženica iz visokošolskih let je polna pesmi in raznih osnutkov. Vsi ti mlajši rokopisi so pisani z drobno pisavo.

Sledijo rokopisi njegovih prvih zbirk »Čaše opojnosti«, »Pisanice« in zbirke »Cez plan«. Iz tega časa je tudi pogodba z založnikom Schwentnerjem za »Pisanice«. V naslednjih vitrinah so razstavljeni rokopisi in beleženice iz nadaljnjih let (rokopis Jerale, Revije, Od štirih do

ene, Gloše in drugih znamenitih pesmi, rokopisi mladinskih pesmi so opremljeni z lastnimi ilustracijami). Razne leksikografske beležke kažejo, kako si je pesnik nabiral izraze in si bogatil jezik. Nadalje so razstavljene razne pogodbe z založniki, krtačni odtisi s korekturami, rokopisi in korekture njegovih prevodov. Med rokopisi so tudi razne risbe, med njimi avtoportret, risba Blede itd.

Sledijo spisi iz vojnih let, objave v partizanskem ilegalnem tisku, kjer je objavjal pod psevdonimom »Neznani« in »Dr. Anton Pesnik«. Iz povojnih let so objavljeni rokopisi zbirke »Zimzelen pod snegom«, rokopisi njegovih govorov in drugih pesmi, tiski z avtorjevimi dopolnili in popravki in končno njegove pripombe k »Slovenskemu pravopisu« in kot zadnji pesnikov rokopis iz 9.-10. junija korekture prevoda Puškinovega Bronasteja jezdec. Med razstavljenimi rokopisi so razne fotografije, ki prikazujejo pesnika v raznih obdobjih njegovega življenja.

Med korespondenco so zlasti omembe vredna pisma Antonu Aškercu, Ivanu Prijateljju, Cankarju, Ketteju, Glonarju, Govekarju in drugim. Razstavljeni je tudi Cankarjeva, Kettejeva in Murnova korespondenca Župančiču.

V dveh omarah je razstavljenih 30 Župančičevih originalnih tiskov in 50 knjig prevodov ter razni primerki knjig v avtorjevimi posvetili.

Akademija je priredila to razstavo, da bi širša javnost spoznala del pesnikovega ustvarjanja in da bi se ob tej priliki zbrala točna evidenca nad celotno pesnikovo zapuščino.

Film o Otonu Župančiču

Kmalu po smrti Otona Župančiča so si bili v našem filmskem podjetju »Triglav-film« edini, da posnamejo dokumentarni film o velikem umetniku slovenske besede. Za to so se odločili tem rajne, ker so imeli že v arhivu shranjenega precej »živega« materiala o pesniku, kar je samo po sebi obetalo film poživiti. Scenarij in režija sta bila poverjena Kosmaču Francetu, književniku, ki je že s filmom o Prešernu dokazal, da mu filmska umetnost ni tuja. Po scenariju, ki je esetični prikaz delapolne Župančičeve življenjske poti so pričeli snemati že lani v jeseni. Ker pa je bil lanski plan dokumentarnih filmov itak presežen, in se je ekipa toliko laže odzvala drugi veliki potrebi: »Triglav-filma«, namreč gradnji provizorijske, ki bodo povečali laboratorijsko-tehnično zmogljivost naše domače filmske produkcije, se je delo zavleklo. Snemalec Metod Badjura je snemal še vse od marca do junija letošnjega leta. Zdatj so končali tudi že z montažo filma ki mu manjkajo le še recitacije Jožeta Tiranca in glasba Cirila Cvetka.

Na prelomu stoletja je Slovencem v Ljubljani rasteel rod, ki je v književnosti znan pod imenom Moderna, pričinja France Kosmač scenarij o velikem slovenskem človeku. Ze vidimo posnetke tedanje Ljubljane, stare Cukrarne, kjer edino se je tedaj našla streha prav temu rodu. Sedi Župančičeva študijska pot, Dunaj, Pariz, doma Spoznavamo ljudi iz njegovega kroga: kiparja Bernekerja, komponista Lajovica, Ivana Cankarja, slikarja Jakopiča in druge. Pesnika vidimo

oziroma čutimo ob njegovih pesniških zbirkah, ob delu na prevodih in raznih dolžnostih, ki jih je opravljal (upravnik gledališča).

Ob umetniški stilizaciji narodnosvoobodilne borbe (slike Nikolaja Pirtana) bomo prvič zaslišali njegov glas iz leta 1941, ko je po ljubljanskem radiu recitiral svoj bojni poziv: »Veš, poet, svoj dolg?«. Eden od prvih pozdravlja nato partizane v osvobodjeni Ljubljani. In spet ga gledamo na delu, literarnem in javnem, ko kot ljudski poslanec in nato predsednik Ljudske skupščine pomaga sprovesti najgobjiji družbeni prelom, našo ljudsko revolucijo. Ob recitaciji verzov »Hodil po zemlji sem naši« sledijo nato prelepi posnetki naših krajev, kotičkov, ki so se mu posebno priljubili in ki jih je na stara leta ponovno obiskoval. Tu je njegova zasajana Bela Krajina s svojimi belimi brezami in počasno zeleno Kolpo. Za rojstnim krajem Vinico (se vrstijo posnetki iz okolice Kamnika (Zaprice, kjer je napisal Veroniko Deseniško), Horjula, Polhovoga gradca, Sorškega polja, Blede, Koče vasi in drugi.

Po proslavah (pesnikova 70 letnica) in odlikovanjih (častni doktorat, naslov ljudskega umetnika), s katerimi se je velikemu sinu oddolžila nova domovina, ga pospremo končno na njegovi veličastni zadnji poti. Da pa je pesnik ostal, da živi, je prikazal režiser s posebnimi montažnimi sredstvi, ko se izza njegove maske, preko njegovega bogatega književnega dela, ponovno prikaže njegov živi, smehtajoči se obraz.

„Ciciban, tebi zlat kujemo čas“

Danes je praznik naših najmlajših, naših cicibanov. V Ljubljani bodo po vseh terenih veselje rajali. Na Gradu bodo v svojih igrah med seboj tekmovali. Na otroških sejnih si bodo nakupili cenenih in čudovitih igračk, ki so jih žene izdelale v medsebojnem tekmovanju. Seveda so poskrbele tudi za priboljšek, da bo veselje tem večje. Zene po vseh krajih so tekmovala, da bi ustanovile čim več otroških igrišč, cicibanovih kotičkov in vzgojnih aktivov in so v tem dosegle že lep uspeh. Samo v Ljubljani so ustanovile že 41 cicibanovih kotičkov, 30 otroških igrišč, 60 vzgojnih aktivov, kar priča, da naše žene čutijo skrb za najmlajše. Mnogo preglativ pa jim dela vsebina dela na teh igriščih in v kotičkih. To vprašanje so zelo dobro rešili v cicibanovnem kotičku na Prulah, ki ga vodi kulturno umetniško društvo »Ivan Robc«. Poglejmo, kako delajo tam.

Lokal bivše gostilne »Prešernov hram« v Rožni ulici je bil prazen in zanemarjen. Ko so lansko leto ustanovili KUD »Ivan Robc«, je predsednik društva tov. Kozine dosegel, da so lahko ta lokal preuredili za čitalnico. Nabavili so mizice, fotelje, knjižne omare, pianino. Članica KUD tov. Sodnikova pa jim je poklonila veliko lepo umetniško sliko.

Ker odrasli niso pokazali mnogo zanimanja za knjige, je knjižničarka Krista z velikim veseljem privabljala v čitalnico otroke bližnjih terenov. Spočetka so prihajali boječe in jo prosili, da bi jim posodila knjige. Ko so knjige nekoliko pregledovali in v njih niso našli slik niti pravljice, so se razočarano spogledovali in drug za drugim odhajali. Kristi pa ni dalo miru. Tuhtala in tuhtala je, kako bi otroke je privabila. Rada jih ima. S članicami AFŽ jih je večkrat peljala na sprehod, se z njimi razgovarjala in našla pri njih prijetno razvedrilo. Na misel ji je prišlo, da bi pri društvu predlagala, da nabavi knjige s poučnimi povestimi, slikanice, mladinske časopise, ona pa bi vsaših z njimi posedela in jim pripovedovala kaj koristnega.

Ko je še ostalim članom društva povedala svoj predlog, so ga vsi navdušeno odobravali. Še več! Tov. Boža, ki je zaposlena pri filmu in je članica KUD, ja objubila, da bo vsak teden pripovedovala pravljice, pesni- ca Lili Novy jih bo učila recitacij. Nekateri iz folklorne skupine so objubili, da jih bodo učili plesov. Tov. Kozine pa je še predlagal, da bi povabili še dvakrat tedensko strokovnjake, ki bi jih učili petja; če bi kateri želel, pa tudi harmonike ali klavirja. Vsi so bili s temi predlogi zadovoljni, najbolj pa Krista. Objubila je, da bo vsak teden dvakrat od petih do osmih v čitalnici z otroci. Z delom so pa tudi takoj začeli.

Tovarišica Krista je imela v svoji knjižnici kmalu lepe slikanice s pripovedkami in krog cicibanov se je s sleherntm tednom širil. Najbolj nestrno pričakujejo cicibančki tovarišico Božo, ki

jim pripoveduje najrazličnejše pravljice. In kadar pride tovariš, ki jih uči harmoniko, takrat tiči, ki so še zelo majhni, posejedo in poslušajo svojih sedem tovarišev, ki že znajo kar dobro igrati. Štiriletna Anka in šestletna Marjanca pa se že vadita na klavirju. Vsi prav pridno počijo. Kakšno veselje imajo s temi vajami, je težko povedati, posebno če zvejo, da bodo nastopili. Vsa izmed njih hoče nastopiti. Pripravljajo se tudi, da bodo igrali »Snegljico« ali »Rdečo kapico«. Toda smola je v tem, da je premalo vlog. Vsak bi rad igral in komaj tiste, ki so izpadli, potolažite, da bodo prihodnji, pri drugi igri nastopili. Največja kazen za vsakega pa je, če je za nekaj dni izključen iz kotička. To se je zgodilo Lahovemu Marjanu. Kaj je storil? Mali so se pritoževali, da je na cesti zelo hudoben in da se pretepa. Teta Krista ga je večkrat opominjala, vendar brez uspeha. Nekega dne pa je na cesti našel cigareto in jo hotel v kotičku kaditi, nekje je izmaknil tudi karte in hotel z drugimi cicibani kvartati. Ko je Krista to opazila, ga je lepo opozorila, da to ni lepo in da Titovi cicibani tega ne delajo. Vzela mu je cigareto, karte pa je moral spraviti. Komaj je odšla, se ji je smejel in zopet začel kvartati. Takrat pa mu je Krista za deset dni prepovedala velop v kotiček in ga še opozorila, da je to zadnja kazen pred izključitvijo iz kotička. Marjan je večkrat prihajal in od zunaj opazoval, kako se cicibani prijetno zabavajo in hudo mu je bilo. Pri sebi je sklenil, da ne bo več tako hudoben, le da ga bi zopet sprejeli v svojo eredo. Ko je po desetih dnevih spet prišel, se je popolnoma spremenil. Bil je celo tako priden, da so ga obdarovali z lepim velikim zvezkom za risanje.

Pred kratkim jih je v kotičku obiskala spet pesnica Lili Novy. Pripovedovala jim je povestice. Osemdeset cicibančkov jo je pazljivo poslušalo. Ob zaključku pa je recitirala še mala Marjanca Župančičevo pesem:

»Čudo, prečudno! Res pojejo meni!
Ciciban, Ciciban! ališim ves čas,
drobno kot pličke na veji zeleni:
Ciciban, tebi zlat kujemo čas!«

Cicibanov kotiček na Prulah

V domu „Vere Šlandrove“ so našli svoj drugi dom

Med gostim zelenjem na nizkem griču stoji lepo poslopje dom »Vere Šlandrove« na Polzeli. Tu ima zatočišče 100 predšolskih otrok, ki so večinoma brez staršev. Pod vestnim vodstvom vzgojiteljic preživljajo dneve v igri in pri različnem ročnem delu.

Zelo prijetne so sobe za igranje, kjer imajo otroci različne igrače, večji pa negujejo tudi lončnice in druge sobne rastline. Na malih policah so razstavljene različne umetneje malih rok, izdelane iz glinene, papirja, lesa in podobnega materiala. S tem se pripravljajo za šolo, saj bodo nekateri kmalu zapustili dom in odšli med šolske tovariše.

V večji sobi imajo prav lepo opremljen lutkovni oder, kjer nastopa Rdeča kapica, volk, stara mama in lovec. Vsaka prireditelj je praznik za male sirote. — Opremo za oder in zavese so dobili iz Holandije. Naši izseljenci v Holandiji že

nekaj let skrbijo za dom in pošiljajo razne najpotrebnejše predmete, predvsem obleke in obutev.

Patronat nad domom imajo: lesno industrijsko podjetje na Telharju, tekstilna tovarna v St. Petru in organizacija AFŽ iz Zabukovca. Vendar omenjeni prav slabo skrbijo za malčke v domu. Razen obiska ob novoletni jelki, kažejo le malo zanimanja zanje. Malčki so zato zelo hvaležni našim izseljencem v Holandiji, ki so jim doslej poslali že marsikaj lepega, njihov zastopnik pa jih je lani tudi obiskal.

Dom je ede n najboljše urejenih in oskrbovanih otroških ustanov v Sloveniji. To se lahko vidi tudi iz knjige obiskov, kjer vsi obiskovalci z zadovoljstvom ugotavljajo, da imajo otroci v domu »Vere Šlandrove« svoj drugi dom, kjer se vzgajajo in pripravljajo na velike naloge, ki jih čakajo v bodočnosti. — 1.

MINIATURA IZDAJA ŽUPANČIČEVH IZBRANIH PESMI

Pri Slovenskem knjižnem zavodu je za devo obletnico Župančičeve smrti izšla miniatura izdaja njegovih izbranih pesmi. Visoka naklada (10.000) in sorazmerno nizka cena (35 din) bo lahko zanesla Župančičevo poezijo med najširše sloje našega ljudstva. Izbor je preskrbel in zbirko uredil Janko Glazer, temeljit poznavalec Župančičeve poezije, in se pri ureditvi držal v glavnem izbora, ki je izšel že v Klasju ter ga še razširil. Janko Glazer, ki se pripravlja za ureditev kritične izdaje Župančičevega dela, je svoje delo opravil z veliko natančnostjo. Zbirka obsega pesmi od leta 1899 do 1949 in je razdeljena na 11 skupin. Zbirka obsega dolgih 50 let Župančičevega pesnikovanja.

Spoštujemo predpise o delovnih knjižicah

Predpisi o delovnih knjižicah imajo v našem delovnem pravu pomembno mesto. Delovna knjižica po eni strani dokazuje pravice, za katere je delovno razmerje temelj ali pogoj, v prvi vrsti pravice iz socialnega zavarovanja. Po drugi strani pa nudi spoštovanje predpisov o delovnih knjižicah našemu socialističnemu gospodarstvu najuspešnejše orodje v borbi proti nepravilnemu in neupravičenemu prehajanju delavcev iz enega podjetja v drugo.

V dnevnem in strokovnem časopisu je bilo velikokrat že povedano, da se morajo delodajalci, oziroma odgovorni uslužbenci v podjetjih in ustanovah strogo držati uredbe o delovnih knjižicah (Uradni list FLRJ št. 84/1948).

Delovne knjižice izdaja Uprava za delovno silo na področju OLO, kjer je delavec zaposlen, na podlagi potrdila, da mu še ni bila izdana delovna knjižica. To potrdilo izda Uprava za delovno silo na področju OLO, ki je pristojen po prebivališču delavca. Na teritoriju MLO Ljubljana so se uprave za delovno silo pri raznih ukinitih in se je izdajanje delovnih knjižic koncentriralo pri Upravi za delovno silo MLO Ljubljana.

Z denarno kaznijo od 5000 do 20.000 dinarjev se kaznuje podjetje, oziroma odgovorni uslužbenec v podjetju ali drugi delodajalec, ki sprejme delavca na delo brez delovne knjižice, oziroma brez potrdila o neizdani delovni knjižici. Vendar pa kljub strogo zagroženi kazni in kljub temu, da je bil v dnevnem časopisu objavljen poziv vsem prizadetim, da do 15. aprila 1950 predložijo delovne knjižice vsem svojim delavcem, se nekatera podjetja za to niso zmenila. Inšpekcija dela v Ljubljani je ugotovila, da Splošno stavbeno podjetje, Kmetijsko gospodarstvo Bokalce, Institut za elektrotehniko in Republiško tesarsko podjetje »Tesar« zapošlujejo večje število delavcev brez delovnih knjižic.

Delovne knjižice morajo imeti vsi delavci, razen učencev v gospodarstvu, ki morajo imeti knjižico za učence v gospodarstvu. Delovne knjižice morajo imeti tudi upokojeni, oziroma rentniki, ki se zaposlijo kot delavci. Poleg delavcev morajo imeti delovne knjižice tudi uslužbenci oziroma nameščenci v združnih in množičnih organizacijah in njihovih

podjetjih in pri privatnih osebah. Delovnih knjižic ni treba imeti rednim in honorarnim uslužbencem, izvoljenim funkcionarjem množičnih in združnih organizacij, članom proizvajalnih združenj, kmetičkih obdelovalnih združenj, samostojnim zagajem, kočijažem, šoferjem avtomobilov, snailcem čevljev in podobno, dalje osebam, ki stopijo samo začasno v delovno razmerje, kakor kmetje, ki se obvežejo zvoziiti določeno količino lesa ali gradbenega materiala.

Delovne knjižice hrani delodajalec, ki delavca zaposluje. Delavcem pa mora izdati potrdilo, da hrani njihove delovne knjižice. Po prenehanju delovnega razmerja se delavcu delovna knjižica vrne. Le v primeru, če je delavec samovoljno zapustil delo, se mora poslati na pristojno poverjeništvu za delo v treh dneh po samovoljni zapustitvi delovne knjižice in prijavi o samovoljni zapustitvi s točnim naslovom delavca, prepisom delovne pogodbe in popisom okoliščin, v katerih je delavec zapustil delo. Če delavec izostane od dela brez opravila, mora podjetje najprej ugotoviti, kaj je vzrok izostanka. Če to ni mogoče, se šteje, da je delavec samovoljno zapustil delo, če ga na delo ni sedem dni.

Podjetja morajo redno voditi evidenco nad delovnimi knjižicami. Ugotovilo se je, da imajo nekatera podjetja še vedno posamezne nerevidirane in zato neveljavne delovne knjižice, čeprav je poteklo od revizije že poldrugo leto. Taki podjetji sta Institut za elektrotehniko in Strojski.

Delodajalec mora vpisati točen začetek in prenehanje delovnega razmerja. Vpisati je treba tudi način prenehanja delovnega razmerja, ki je lahko ali štet dogovorjenega roka ali dovršitev dogovorjenega dela ali pravilna odpoved ali odpust oziroma izstop iz dela ali promestitev po odločbi Ministrstva za delo oziroma Oblastnega poverjeništvu za delo ali disciplinski odpust ali samovoljno zapustitev dela. Ne smejo se pisati v delovne knjižice delodajalčeve karakteristike o delavcu, niti vzroki disciplinske odpusta, kakor tatvina, nemoralno življenje, pijančevanje in podobno.

MLO Ljubljana,
Poverjeništvu za delo.

Radgonska razstava lokalne industrije in obrti ne zaostaja za solkansko

Moramo priznati, da so se Radgončani izredno potrudili za razstavo lokalnega gospodarstva. Bežni podatki povedo, da sicer niso udeležena vsa podjetja in vse obrtniki z vsemi predmeti, ki jih izdelujejo, ampak so na razstavi prikazani najkvalitetnejši predmeti in najpomembnejši proizvajalci tako, da dobi vsako pravo sliko lokalne proizvodnje v radgonskem okraju. Večja skupaj je prikazanih 890 skrbno izbranih predmetov, zastopanih pa je 63 privatnih obrtnikov, 16 združenj in 35 državnih podjetij. Razstava je zelo dobro aranžirana.

Tudi po idejni plati je razstava dobro rešena in se lahko kosa s solkansko, ki je bila do sedaj letos najboljša razstava. Razstavljenci so lepi predmeti državnih podjetij: Zlati prenečajoči lepi, doma izdelani radijski aparati, pisarniška oprema in otroška spalnica, ob kateri se bodo tudi na republiški razstavi ustavljale mamice. Čevljarsko delavnico KLO Trate je treba posebno pohvaliti za dobro izdelan lovski pas za naboje. Okrajna opokarna razstavlja zidake in izdelke s posebnimi okrasnimi figurami, mlin Terita vse svoje izdelke. Okrajna mehnična delavnica je prikazala vse primere reparatur, kako sami brusijo bate, avto-bloke in motorne bloke. Obrtnice delavnice sodarske zadruge so razstavile več vinskih sodov z umetno zrežanimi pročeljem, posebno lep je sod, kombiniran iz murvinega, češnjavega in jesenovega lesa. Kleparska zadruga KDŽ Žepovci prikazuje odlične kvalitete hrbtnih škroplnic za vinsko trto.

Privatni obrtniki so na razstavi dobro prikazali vse vrste reparature: čevljarske, mizarске, vulkanizerske, previjanje elektromotorjev itd. Pokazali so iznajd-

ljivost pri izkoriščanju lokalnih virov surovin. Tavčar Jože izkorišča trstje ob Muri za obitje stropov. France Slanec iz Hrasnja-Muta in Matija Dubr iz Plitvicekega vrha razstavljata najraznovrstnejše pletene košare iz vrbovja, stolčke itd., v kvaliteti pa jih prekaša Janko Rojs. Kosi in Kurbus razstavljata lepo staroslovensko, prekmursko in domačo praktično keramiko. Posebno lepe so lončnice in majolike finih oblik. Obrtnik Jože Muihč razstavlja trčalec za med, otroško kolo in lep otroški voziček, Tone Gerček harmoniko, klepar Jože Gregorčič specialni aparat za narkozo z etrovo paro, ki se uporablja za zdravljenje roke. Šivilje in krojači razstavljajo kvalitetne vzorce, odlikuje se šivilja Jožeta Sinko iz Biserjana. Toda v barvah je disharmonija, kar je zaradi pomanjkanja izbire blaga deloma opravičljivo. Mizar Jože Holc iz Trifkove razstavlja šebelni panj in lovnik. Mizar Karel Hoje zelo kvalitetno stilno kmečko sobo in Lojze Kompuš luksuzno kuhinjsko opravo. Na dvorišču pred razstavo sta mehanik Mirko Skremba in klepar Jože Muihč prikazala originalno gasilsko črpalko, katero sta sestavila iz že neuporabnih starih delov.

Za razstavo, ki je bila odprta v nedeljo 4. junija, in bo zaključena danes, 11. junija, vlada veliko zanimanje. Samo v prvih treh dneh je jo obiskalo nad 3000 obiskovalcev. Ogledala pa sta si jo tudi predsednik Komiteta za lokalno industrijo in obrt tov. Tomo Breje in minister za proroštvo tov. Ivan Regent. Oba sta prirediteljem in razstavilcem čestitala nad velikim uspehom in rekla, naj bo ta njihova prva razstava orientacija in vzpodbuda za bodoče delo.

Med novimi mladinskimi knjigami

Tret pa je narisal Nande Vidmar. Prav tako v množični izdaji je izšel te dni prevod poljudno znanstvene knjižnice »Zgodovina svedov«, znanega fizika in kemika Michaela Faradaya. V njej seznanja avtor mladino v obliki razgovorov (šest po številu) s svedo, njenim izgorevanjem in z vsemi pojavi, ki so s tem v zvezi, na lahek in dostopen način. Knjiga je bila napisana pred sto leti, vendar so opazovanja v knjižici točna in pravilna, da so zaključki, ki jih avtor podaja, združljivi z današnjim znanjem, čeprav sta tako fizika kot kemija od časa, ko je bila napisana, skoraj od vseh ved najbolj napredovali.

V težnji, da seznanimo mladino s klasičnimi slovenskimi mladinskimi deli, je založba dala v prodajo v letošnjem Tednu matere in otroka ponatis »Ptičkov brez gnezda« Frana Milčinskega. To je še tretja knjiga Milčinskega, ki je izšla po vojni v ponatisku: leta založba je došla izdala od istega avtorja »Butalec« in »Jurko je lekal otroka«, Slovenski knjižni zavod pa »Cvetje in trnje«. Milčinski je kot mladinski sodnik spoznal nešteto primerov pokvarjenosti in izpričnosti mladine. Vse to je v svaričen zgled in ne kot vsiljen nauk tako mladini kakor staršem podal v »Ptičkih brez gnezda« in pripovedovanje prepletel s svojim priatnim humorjem. To delo je napisal še med prvo svetovno vojno in čeprav piše, da bo družba, ki je kriva za zablod mladega rodu, sama spoznala napake, ugotavlja popolnoma pravilno, da je treba vzgojo otroka postaviti predvsem v

Naša природа potrebuje raziskovalcev

Nova Jugoslavija je takoj pravilno ocenila potrebo pospešenega raziskovalnega in študijskega dela, ki nam odkrije naravne možnosti za razvoj proizvodnih sil in sredstev. Zato elrbita tudi praktični znanosti meteorologija in hidrologija. Obe področji sta v našem planskem gospodarstvu še posebno važni. Prvo se bavi z analizo vremenskih pojavov nekoga kraja odceno pokrajine, kontinenta ali vse zemeljske površine. Na osnovi teh klimatskih študijev je možna nato rajonzacija pokrajin in predelov ki so najbolj ugodni za to ali ono vrsto agrikulture, ali so ugodni v zdravstvene svrhe, za šport in tako dalje.

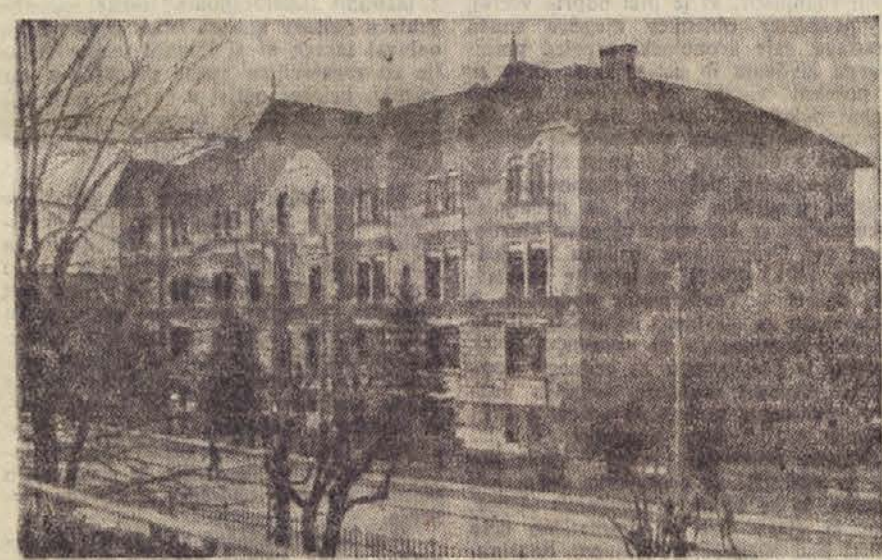
Druga zelo važna panoga je meteorologija, ki napoveduje vreme. Brez napovedi vremena si danes ne moremo predstavljati moderne agrikulture, zračnega prometa, športa, vodnega prometa, industrije itd. Najmlajša panoga meteorologije pa se bavi s študijem meteoroloških elementov v troposferi in stratosferi, kar je izredno važno predvsem za letalstvo. V vseh teh vrstah novih dejavnosti je torej važna hidrološka služba, ki ima nalogo, da razišče, prouči in sistematično obdela vodne razmere v Sloveniji, kakor tudi v vsaj državi v pogledu razpoložljivih vodnih množin, časovne porazdelitve odtokov, nastopanja visokih voda, snežnih razmer, talnih vod, kraških vod, vrelecev in studencev, fizikalnih, kemičnih in bioloških lastnosti vode in marsičesa podobnega.

Za take naloge so seveda potrebni strokovnjaki, katerih še nimamo dovolj. V stari Jugoslaviji je bilo področje hidrologije zanemarjeno. Vprašanje strokovnjakov za hidrološko službo je zato, danes tembolj važno.

Visoko kvalificirani kader se vzgaja za hidrologijo in meteorologijo na visokih šolah. Za srednji kader pa je zvezna uprava odprla hidrometeorološki tehnikum v Beogradu. V I. letnik bodo sprejeti dijaki z uspešno dovršeno nižjo gimnazijo in nižjim tečajnim izpitom. Študij na tehnikumu bo trajal štiri leta. Med študijem se bodo dijaki specializirali po želji za hidrologijo ali pa za meteorologijo. Vsak kandidat bo dobil študentsko, od katere del bo vplačal za stanovanje in hrano v internatu, ki je urejen po najmodernejših higienskih predpisih.

Diplomirani absolventi tehnikuma bodo sprejeti v službo pri Upravah hidrometeorološke službe kot hidrometeorološki tehnični pripravniki, kjer jim bo dana vsa možnost nadaljnje izpopolnjevanja v praksi in št. Vzornik med njimi so bodo lahko vpisali na univerzo.

Gluhonemnica v Ljubljani bo proslavila svojo petdesetletnico

V ponedeljek 19. junija bo Gluhonemnica v Ljubljani proslavila 50 letnico svojega obstoja. Ta naš najstarejši zavod za posebno šolstvo bo ta dan proslavil s slavnostnim sestankom, katerega se bodo udeležili tudi starši gojencev. Odprta bo tudi razstava, ki bo opkazala biskovalcem razvoj zavoda, razne učne pripomočke, delo pionirske in mladinske organizacije, po bo pokazala obiskovalcem razvoj zavoda, vzorne razrede z vsem inventarjem, učili itd.

Občni zbor Društva slovenskih književnikov

Ljubljana, 10. junija. Sinoči je bil v društvenih prostorih v Ljubljani občni zbor Društva slovenskih književnikov. Občni zbor je začel društveni predsednik pisatelj Miško Kranjec, ki je najprej pozdravil ministra za kulturo in znanost dr. Jožeta Potrča, odposlanca Društva hrvatskih književnikov Gregorja Viteza, se spomnil treh umrlih članov pesnika Otona Zupaniča, pisatelja Prežihovega Voranca in pesnika in pisatelja Engelberta Gangla, ki so njihov spomin prisotni člani počastili z enominutnim molkom. Nato je povzel besedo predstavnik hrvatskih književnikov, ki je sporočil občnemu zboru tople pozdrave hrvatskih književnikov in poudaril krepke vezi med hrvatskimi in slovenskimi književniki, ki so bile vedno odraz naprednih težnj književnikov obeh narodnosti. Želel je, da bi se te vezi še bolj poglobile. Nastel je veliko število slovenskih del v hrvaškem prevodu, slovenskih dram, ki jih igrajo v Zagrebu in drugod po hrvaškem, prav tako njihovo društvo skrbi za predavanja po radiu, v katerih prikazujejo življenje in delo slovenskih književnikov. Končno je želel, da bi se medsebojno spoznavanje in sodelovanje še bolj razvilo in dobilo novega poleta in zamaha.

Po odobritvi zapisnika prejšnjega občnega zbora je predsednik Miško Kranjec poročal o delu društva, iz katerega je razvidno, da je bilo zadnje poslovno leto v slovenski književnosti izredno bogato po objavljenih stvareh. 19 izvirnih knjig, sodelovanje v 4 revijah in vsestransko sodelovanje v kulturnem življenju pomeni za društvo vsekakor lepe uspehe. Vendar bistvo književnosti ni v tem, da polni mesečnike, piše kritike, da izdaja knjige itd., temveč v čedalje večjem dvigu kvalitete, v tem, da izpolnjuje naloge, ki jih čast in družba nalagata. Nadalje je v svojem pregledu prikazal vse tisto, kar je v tem času zanimalo našega književnika. Dejal je, da vprašanja teorije o

Bukovino bodo parili po novem načinu

V zagrebškem inštitutu za raziskovanje industrijskega lesa sta ing. Dj. Ham in Hinko Bedenič izumila nov način parjenja bukovine.

Po novem načinu se delovni proces skrajša za 15 ur. Poslej ne bodo več parili resanega lesa, marveč hlode. S tem bodo prihranili tudi precej lesa, ker parjen bukovi hlodi ne pokajo kakor rezan les.

raznih smerih še niso do kraja izčisti. Vprašanje zase je seveda ali naj naša nova književnost, nastajajoča v novih razmerah in pogojih v dobi graditve socializma išče vzrokov drugod, ali naj raste iz domačih tal. Ne glede na razlike, lahko govorimo, da vlada v naši književnosti realizem.

Naša književnost je po svojem bistvu razredna — lahko bi rekli — socialistična in narodna. Književnik je danes sredi dogodkov, čeprav še majavo. Naša stvarnost je tako velika in pomembna, da je — pa naj je pisatelj to hotel ali ne — zasenčila vso njegovo usledilo. Vsa ta sedanjost stopa pred nas vse bolj izrazito z vsem svojim edinstvenim bogastvom, z vso raznolikostjo, z vso nakopičeno problematiko, pestrostjo, edinstvenimi dogodki.

Osrjedni vozle vse naše pojovne proze in tudi dramske ustvarjalnosti je NOB, to je naša revolucija. Očitno je, da je nekdanja shema naše novele danes mrtva. Ne gre več za golo zgodbo, temveč pisatelja skoraj že bolj zanimajo pogoji, okolje, dalje tisto, kar je v našem človeku že novega. Pri tem pa se je pisatelj znašel v krogu nečesa zanj popolnoma novega, še neraziskanega, obstal je pred nečim, kar pri nas nima tradicije in za kar pisatelj nima nikakih izkušenj. V tem psihološkem krogu revolucionarnega je tisti usodni vozle, ki je najšibkejša stran vsega našega ustvarjanja. Naš pisatelj stoji pred zapletenim psihološkim procesom prevrata v človeku. Najbolj uspela so tista dela, ki so mnogo ne opletajo z raziskovanjem tega procesa, temveč postavijo junaka v sredo dogajanja ali pa prehod človeka iz starega v novo, orišejo s kratkimi dogodki iz njegovega življenja, ki ustvarijo verjetnost revolucionarnega preobrata v njem. Nato je tov. Miško Kranjec prikazal nekaj konkretnih primerov in se ustavil ob njih. Naše pisatelje danes nekaj predvsem motivi iz NOB, iz povojnega življenja naletijo pogosto na motivne borbe za agrarno reformo in podobne motive. Razmeroma malo je problematike iz delavskih vrst. Prav tako je mrtvo v naši literaturi mesto. Takih prav zanimivih momentov našega novega življenja je seveda cela vrsta, ki čakajo pisateljeve analize in oblikovanja.

Nadalje se je ustavil pri poeziji in dejal, da so v tem letu v tej umetniški panogi absolutno prevladovali mladi. Ne glede na kvaliteto, na še nesvojtvenost v izrazu, na to kar imenujemo pesniška individualnost, je označil poezijo mladini z vedrino, z voljo do življenja in z neko željo po spojitvi z ljudmi. Nato se je ustavil pri kritiki, ki kaže kljub nekakim težnjam mrcvarjenja in na drugi strani hvalisanja, napredek v avtonomnosti in objektivnosti. Ob zaključku svojega poročila je navedel še delo nekaterih članov na scenariju.

Tajniško poročilo je nato podal Peter Levce. Društvo ima 86 članov in 17 kandidatov ter je številčno najmočnejše med republiškimi društvi. Društvo je imelo 11 delovnih sestankov in priredilo razna predavanja, priredilo je 16 literarnih večerov po raznih krajih Slovenije, sprejelo gostovanje hrvatskih književnikov v Ljubljani in Mariboru ter jim vrnilo obisk z literarnim večerom svojih članov v Zagrebu in na Reki ter se udeležilo po svojih članih literarnega večera v zveznem merilu v Kopru. Po tajniškem poročilu sta podala svoji poročili še blaginjak France Vodnik in gospodar Mira Pucova.

Z živahnim razpravljanjem, ki je sledilo poročilu, so člani dopolnili izvajanja poročevalcev. Josip Vidmar je zlasti označil naloge slovenske kritike; minister dr. Jože Potrč je opozoril na sedanjega dogajanje, ki bo tudi pri naših književnikih sprožilo vrsto novih problemov; o vprašanju inteligence v književnosti je spregovoril Filip Kumbatović. Poleg teh so se oglasili v razpravi še dr. Vladimir Bartol, Matej Bor in Branko Rudolf.

Predsednik nadzornega odbora je po razpravi predlagal občnemu zboru razrednično s pohvalo starega odbora, ki je bila soglasno sprejeta. Sledile so tajne volitve, na katerih je bil izvoljen novi upravni odbor.

njega sveta in družbenega življenja. Ključno kraško število ilustracije v slogu starih feničanskih risb, nekatere so pravi posnetki arheoloških najdb. Razburljivi pripetljaji, zgode in nezgode mladega bralca pritegujejo. Povest pa ima še to prednost, da mladino obenem seznanja z zgodovino. Knjiga bo prav zaradi tega poučnega momenta nadomestila razne tovrstne povesti, ki mlademu bralcu ne povedo nič resničnega, pač pa e fantastičnostjo samo razburkajo domišljijo.

Ta bežen pregled najnovejših izdaj Mladinske knjige za odraslejo mladino ne bi bil popoln, če ne bi obsegal tudi založbinih izdaj za naše najmlajše. Vprašanje izdajanja slikanic, ki je zaradi tehničnih težko svoj čas bilo pereče, se je zdaj premaknilo z mrtve točke, tako da beži založba v zadnjem času vidne uspehe tudi na tem področju.

Proti koncu lanskega leta je izšla zbirka mladinskih pesmic »Na Krasu« pokojnega Iga Grudna e spremono besedo Frana Albrehta in z ilustracijami Marlene Mukove. Zbirka bi zaslužila podrobnejšega prikaza, ki bi zajel morda celotno mladinsko pesniško delo pokojnika, vendar jo omenjam zato, ker bi kazalo morebiti izdati tudi izbor Grudnove mladinske poezije poleg izbora njegovih pesmi, ki ga že imamo v redakciji Frana Albrehta. Pri zbirki »Na Krasu« motijo posebno majhne črke, ki niso preveč primerne za mladino.

Pred kratkim je izšla v dramski obliki Golbeva preposnitev znane pravljice »Sneguljčica«. Igrali so jo že v Ljubljanski drami; bila je prirčno sprejeta posebno od naših najmlajših. Razkošno

opremljena in bogato ilustrirana knjiga bo naletala na najlepši sprejem, ker dejansko pomeni eno najboljših stvari in najlepših izdaj te vrste v zadnjem času.

Poleg tega sta originalni še »Pravljica o carjeviču Jerulanu« mladega Igorja Šilih, ki jo je prepešnil Pavel Golia, in zbirka Vere Albrehtove »Mi gradimo«. Prva pripoveduje, kako se je carjevič Jerulan rešil kralja teme Kuščeja, kateremu ga je bil oče zaobljudil, ne da bi vedel zanj. Pravljico kakor tudi Golbevo »Sneguljčico« je ilustriral Tone Kravlj. Njegove ilustracije dobro ponazarjajo vsebino in so za slikanice kar primerne. Zbirka Vere Albrehtove pa poje o obnovi. Raven nekaj izjem (V nove dni, Ob koncu šolskega leta) je zbirka zgolj povprečna verzifikacija motivov iz obnove, e prav tako povprečnimi ilustracijami Franceta Slane.

Slikanice v prozi so manj številne. Sem lahko štejemo ponatis Levstikovega »Martina Krpana« s Smrekarjevimi ilustracijami. Iz ruske literature je Kristina Brekova prevedla narodno pripovedi »Lisica in volk«, kot jo je zapeljal A. Tolstoj, ki je znal ohraniti v njej vse elemente ljudskega pripovedovanja; Marija Kmetova pa je prevedla črtico Čehova »Beloglavček«. V obeh so ilustracije povzete po ruskih izdajah. Prva je ena od mnogih znanih »Lističjih pravljic« in bi kazalo te pravljice »O lisici zvirorpiki« izbrati in ponatisiti v posebni zbirki.

Nedostatek, ki prevod pada v oči v glavnem pri vseh izdajah, je malomarnost tiskav, ilustracije so zamešane, se ne najajo na ustrežajoči tekst na isti strani in tako dalje.

